

[Onbeperkt toegang](#)[Log in](#)[Macht](#) [Klimaat](#) [Economie](#) [Identiteit](#) [Samenleving](#) [Tech](#) [Leven](#) [Wonen](#) [Cultuur](#) [Onderwijs](#)

Een gebruikte Billy uit de tweedehands IKEA: hoe de meubelreus probeert te verduurzamen

Reportage dinsdag 29 juni

Dit verhaal is *alleen* vandaag gratis te lezen.

[geef mij onbeperkt toegang](#)

In Zweden heeft de eerste tweedehands IKEA zijn deuren geopend. Gebruikte Billy's en Poängs worden er opgevangen, opgelapt en opnieuw verkocht. Weegt het op tegen de miljoenen nieuwe meubels die het bedrijf elk jaar afzet?

Tekst [Anne Grietje Franssen](#)

Foto [Stella Pictures/ABACA/ANP](#)

9 tot 12 minuten leestijd

Het is niet direct de IKEA-ervaring die je verwacht, van het bekende doolhof met om elke hoek perfect gestileerde slaapkamers, kinderkamers en keukens, een gehaktballenrestaurant en een ballenbakparadijs. Dit meubelwarenhuis in Eskilstuna, Zweden, is wat je noemt overzichtelijk. In één oogopslag heb je het hele aanbod wel gezien.

Maar dit is dan ook niet het zoveelste filiaal: het is de eerste tweedehands IKEA wereldwijd. De winkel opende afgelopen november, tijdens de pandemie, zijn deuren. Pas nu, maanden later, is het geoorloofd een kijkje achter de schermen te nemen.

Deze tweede-kans IKEA is gevestigd in ReTuna Återbruksgalleria, een warenhuis waar ondernemers uitsluitend gebruikte en opgelapte spullen verkopen. Er zijn kledingwinkels, er is witgoed, elektronica, een speelgoedwinkel. En nu dus ook een variant op de beroemde meubelzaak.

Een proeftuin voor de toekomst, aldus circulair bedrijfsontwerper Daniel Haltia. Hier is geen sprake van de gesmeerde en geperfectioneerde procedés die we van de meubelgigant gewend zijn. Nee, hier verloopt de bedrijfsvoering nog behoorlijk houtje-touwtje.

‘De dynamiek is heel anders dan in een gewone IKEA. We hebben hier nu een roze Expedit staan. Als we die verkopen, komt er iets totaal anders voor in de plaats.’

Het atypische IKEA-filiaal heeft een oppervlakte van 72 vierkante meter. Net genoeg ruimte voor een set zwarte barkrukken, een Knarrevik-nachtkastje en een allegaartje van stoelen en bureautjes. Zodra ze iets verkopen, vertelt Haltia, gaan de medewerkers in het magazijn beneden opzoek naar een passend hergebruikmeubel om de leemte te vullen. ‘De inrichting verandert zo’n drie tot vijf keer per dag,’ vertelt hij. ‘De dynamiek is heel anders dan in een gewone IKEA. We hebben hier nu een roze Expedit staan. Als we die verkopen, komt er iets totaal anders voor in de plaats.’

Hij wijst op een wand met foto’s: de ‘fysieke Instagram’, zoals Haltia het noemt, met meubels die al wel te koop worden aangeboden, maar waarvoor geen ruimte is in de toonkamer.

GROTE VERANTWOORDELIJKHEID

Hoe kunnen we een aanvoerketen ontwikkelen voor gebruikt meubilair? Hoe verbeteren we de logistiek en overtuigen we mensen de moeite te nemen hun oude spullen bij ons af te leveren? Welke handelingen zijn nodig om die producten op een veilige en verantwoorde manier een tweede leven te kunnen geven? En hoe kunnen we deze processen wereldwijd integreren in ons bedrijfsmodel? Dat, vertelt Haltia, zijn vragen waar de zaak hier, in Eskilstuna, antwoorden op probeert te vinden.

Als grote speler, vindt hij, heeft IKEA ook een grote verantwoordelijkheid. ‘Zweden zijn trots op hoe goed ze afval scheiden, maar op een gegeven moment is dat niet meer afdoende. Nu wordt het afval nog in veel gevallen verbrand, terwijl we toch moeten toewerken naar het hergebruik van spullen en materialen.’

De keten heeft als doel in 2030 ‘klimaatpositief’ te zijn, wat inhoudt dat ze over de hele linie ‘meer CO₂ afvangen dan uitstoten’ – als het gaat om bijvoorbeeld de warenhuizen, de distributie en het vervoer de aankoop, het materiaalgebruik en de productie. Over tien jaar, vertelt Haltia, moeten alle artikelen gemaakt zijn van hernieuwbare

(bijvoorbeeld hout en katoen) of gerecyclede materialen en zo ontworpen dat ze kunnen worden hergebruikt, doorverkocht of gerecycled.

Alleen: klimaatpositieve bedrijfsvoering moet in het geval van IKEA wel gepaard gaan met groei. De netto afname van de broeikasgasuitstoot, is te lezen in IKEA's duurzaamheidsrapport, gaat hand in hand met een toename in productie en winst. Afgelopen jaar opende IKEA's grootste franchisenemer Ingka Group ondanks de pandemie toch weer dertig nieuwe filialen. Het totaal aantal IKEA-warenhuizen ligt inmiddels op 378. Daarnaast heeft de keten nog 58 'kleinere formats', zoals winkels in stadscentra, 45 'ontmoetingsplekken' en circa 80 distributiecentra.

Uit het milieurapport valt af te leiden dat 'klimaatpositief in 2030' niet betekent dat de meubelboer dan min of meer uitstootvrij is: het streven is een '15 procent afname van broeikasgassen in absolute termen ten opzichte van 2016', wat nog steeds zou neerkomen op een jaarlijkse uitstoot à 20,4 miljoen ton (of megaton) CO₂ (amper minder dan de 21,1 miljoen ton uitstoot in 2020). Het klimaatvoordeel moet vervolgens worden gezocht in 'het opslaan van koolstof in land, planten en producten, en door het bewerkstelligen van verdere CO₂-afnames in de maatschappij'.

IKEA-advertentie met een leuke verwijzing naar Vrij Nederland uit 1988.

GROOTSTE HOUTAFNEMERS

Verreweg het grootste aandeel van IKEA's huidige voetafdruk is te wijten aan de ontginning en verwerking van ruwe grondstoffen, goed voor zo'n 45 procent van de totale uitstoot. Een aanzienlijke afname van (nieuw) materiaalgebruik lijkt daarom een vereiste voor de substantiële vergroening van het bedrijf. Maar vooralsnog zijn veel van IKEA's milieu-initiatieven – het tweedehands experiment in Eskilstuna, de vegetarische gehaktballetjes die nu

naast de traditionele Zweedse *köttbullar* in de IKEA-kantine liggen, zonnepanelen op de daken van menig warehouse, de elektrische voertuigen waarmee IKEA producten binnen de ring van Amsterdam bezorgt – goedbedoelde druppels op een gloeiende plaat.

Beter dan niks, zoveel is zeker, en een stap in de goede richting. Maar of het in verhouding staat tot IKEA's aanzienlijke milieu-impact? Is het aannemelijk dat het klimaat in 2030 meer baat heeft bij dan geschaad wordt door de democratische meubelmaker?

Van elke honderd gekapte bomen belandt er één in de productieketen van de woonwinkel.

Zo is IKEA nog altijd een van 's werelds grootste houtafnemers. Van elke honderd gekapte bomen belandt er één in de productieketen van de woonwinkel. De Britse NGO Earthsight, die onlangs onderzoek deed naar illegale houtkap in Oekraïne, berekende dat de meubelketen elke seconde een boom verbruikt en dat IKEA's houtconsumptie in het afgelopen decennium is verdubbeld. In hun rapport *Flatpacked forests* schrijven ze dat 'Ikea elk jaar circa 2 miljoen bomen meer kapt dan het jaar ervoor'. Die enorme – en toenemende – vraag naar IKEA's *fast furniture* werkt misstanden bij de leveranciers in de hand, concludeerde de milieugroep. Ze herleidden een aantal modellen IKEA-stoelen naar illegaal hout uit de Oekraïense Karpaten.

Om te voorkomen dat fout hout de toeleveringsketen binnendringt, vertrouwt IKEA voornamelijk op de Forest Stewardship Council, een toonaangevend certificeringssysteem voor 'groene kap'. Het bekende FSC-logo – half vinkje, half boom – prijkt op miljoenen hout- en papierproducten. Maar Earthsight velde het harde oordeel dat het keurmerk 'ontegenzeglijk heeft gefaald'.

'Het illegale hout in de beukenstoelen van Ikea was FSC-gecertificeerd, net als veel van de houtblokken waarvoor steekpenningen werden betaald tijdens het Janoekovitsj-tijdperk. Oekraïense klokkenluiders van het staatsbosbeheer vertelden Earthsight hoe vriendschappelijk de controleurs van FSC waren met hun corrupte bazen en hoe gemakkelijk het was ze weg te laten kijken.'

Ter verdediging van IKEA: ondanks de vermeende tekortkomingen van het keurstempel lijkt er op het moment geen betere kwaliteitsgarantie te bestaan. En ter verdediging van de certificeringspartij: met zo'n breed opererende organisatie is het wellicht een onrealistisch verlangen dat er nooit een illegale boom de keten in komt. Toch altijd nog liever een stam mét dan zonder FSC-logo. Het pijnpunt zit 'm vooral in het volume: hoe groter de vraag, des te groter ook de kans op wantoestanden bij de leveranciers.

In het duurzaamheidsrapport reageert IKEA op de aantijgingen met het verweer dat de ‘resultaten van een onderzoek door een derde partij geen aanwijzingen toonden dat illegaal gekapt hout onze toeleveringsketen was binnengekomen’ en dat bleek dat de Oekraïense wetgeving met betrekking tot houtkap ruimte voor uiteenlopende interpretaties overlaat.

NIEUWE OUDE MEUBELS

In een recent verleden behoorde het tot de grondbeginselen van IKEA’s productontwerp dat een product democratisch moest zijn – op het gebied van ‘duurzaamheid, vorm, functie, kwaliteit en betaalbaarheid’ – en dat het in een platte verpakking moest passen, ergo makkelijk vervoerbaar moest zijn. Denk aan de beroemde Billy boekenkast, een constructie uit voornamelijk spaanplaat, folie en polypropreen. Naar eigen zeggen verkoopt de keten er elke vijf seconden één. En waarom zou je ook niet een exemplaar meenemen? Het goedkoopste model kost 29,95 euro.

‘Het doel is nooit geweest wegwerpmeubilair te maken dat beperkt houdbaar is en het makkelijk begeeft, bijvoorbeeld bij het demonteren,’ meent Haltia. ‘Maar dat was soms wel de consequentie van die flatpack-grondslag.’

Het doel, licht IKEA toe, is altijd geweest ‘goede producten voor een betaalbare prijs aan te bieden’ opdat ze ‘toegankelijk zijn voor zoveel mogelijk mensen’. Recent opgestelde ‘circulaire’ ontwerpprincipes schrijven voor dat alle nieuwe producten toch zeker drie, vier levens moeten kunnen meegaan. Losse onderdelen moeten bovendien vervangen kunnen worden zodat niet bij elk krom geslagen verbindingselement de hele eettafel bij het grofvuil belandt.

Het warenhuis ReTuna, waar de tweedehands IKEA onderdeel van is, zit vlak naast een recyclingstation waar je al je – in jouw ogen – oude troep kan dumpen. Medewerkers sorteren vervolgens de nog te repareren en herbruikbare artikelen; ze weten precies welke winkeliers in het warenhuis op zoek zijn naar welke producten.

Gebruikte IKEA-waar belandt in de IKEA-opslag. In dit magazijn staan honderden gedemonteerde kledingkasten, bedden, tafels. Opgestapelde stoelen, vitrinekasten vol servies, bakken met ondefinierbare planken.

Dagelijks komen er tussen de twintig en dertig nieuwe oude meubels binnen. ‘We werken hier met donaties en met spullen die we uit onze eigen productiestroom hebben gered,’ vertelt Haltia, refererend aan bijvoorbeeld beschadigd meubilair uit reguliere IKEA-zaken. ‘Het zijn veelal spullen die anders op de afvalberg waren geëindigd. De Zweden die hier komen, dragen graag een steentje bij. Ze reizen een uur om maar niet hun oude ladekast weg te hoeven gooien.’

NOG PUNTGAAF

Sommige meubels die hier belanden zijn al een halve eeuw oud. Haltia leidt me naar een grenenhouten dressoir uit de jaren zestig. Enthousiast: ‘Dit is antiek! En nog puntgaaf.’

Door een paar mannen van *Samball*, een instantie die mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan werk helpt, worden elke week een paar honderd meubels schoongemaakt, gerepareerd en soms geschilderd.

‘Wij zien erop toe dat de spullen opnieuw kunnen gebruikt,’ vertelt Johan Holm, die een zwarte kledingkast aan het boenen is. ‘Er wordt zoveel weggegooid. Terwijl vaak maar kleine aanpassingen nodig zijn. Sommige meubels hoeven alleen schoongemaakt te worden, anderen zijn niet helemaal goed gemonteerd. Alles moet op de juiste plek zitten voordat het item kan worden doorverkocht.’

Toch is dat niet altijd zo eenvoudig als het klinkt. De hygiëne van een tweedehands fauteuil met een stoffen bekleding is bijvoorbeeld al moeilijker te garanderen dan een kunststoffen of houten stoel. Servies verkoopt het filiaal (nog) niet door, evenmin als spullen uit het kinderassortiment. ‘Die lijn is gewoonlijk razend populair, maar kinderkamermeubilair moet ook aan de hoogste veiligheidsstandaarden voldoen.’

Je moet ervan uitgaan dat een kind overal aan kan gaan sabbelen, hangen of trekken, aldus Haltia. ‘En de garantie dat dat veilig kan, kunnen we bij onze tweedehands items nog niet waarborgen.’

DE ENIGE WEG VOORUIT

De tweede-kansmeubels worden voor 50 à 60 procent van de nieuwprijs verkocht. De bedrijfsvoering is nog niet bepaald winstgevend. Dat is een uitdaging, erkent Haltia. ‘Maar dit is de enige weg vooruit,’ vindt hij ook. ‘Dus we moeten die sprong in het diepe wagen en uitvogelen wat ervoor nodig is om dit overal ter wereld onderdeel te maken van de bedrijfsvoering.’

Voor de zomer moet ieder IKEA-filiaal in onder andere Zweden en Nederland al voorzien zijn van een *Cirkulärbutik* of een *Circular Hub*, een circulaire winkel. Alle meubels die daar worden verkocht, krijgen een tweede kans: omdat ze afkomstig zijn uit een vorig assortiment, een showmodel geweest zijn, of omdat klanten deze meubels aan IKEA hebben teruggekocht. Het grootste verschil met de IKEA in ReTuna is dat de producten in de Circular Hub niet worden opgelapt.

IKEA zegt vorig jaar mondiaal 47 miljoen producten een nieuw leven te hebben gegeven.

In oktober lanceerde IKEA in Nederland de Meubel Inruilservice, waarmee je oude meubels voor een deel van de nieuwprijs kan terugverkopen aan IKEA, die de artikelen vervolgens voor datzelfde bedrag weer te koop aanbiedt in de Circular Hub. Er zijn in Nederland tot nu toe zo’n 11.000 producten teruggekocht.

Sommige klanten komen wekelijks naar de tweedehands IKEA in Eskilstuna, op zoek naar een ‘goudklompje’. ‘Er is een klant op wie iedereen hier gek is,’ vertelt Haltia. ‘Om de paar dagen komt hij kijken of er misschien een cd-rek te koop is. Wie heeft er nog cd’s, vraag ik me af? Maar hij wil zijn hele wand met die rekken vullen.’

Haltia’s oprechtheid is zonneklaar. Ze zijn hier met iets goeds bezig – hier wordt gewerkt aan de toekomst. En dat is zo. Maar de zoveel honderd meubels die ze hier maandelijks redden vallen toch nog een beetje in het niet bij de pak ’m beet 100 miljoen nieuwe exemplaren die het bedrijf jaarlijks produceert en aan de man brengt. Het wachten is op de mondiale IKEA schoonmaak-, repareer- en schilderdienst.

DE REACTIE VAN IKEA

‘De vraag naar producten voor thuis zal altijd blijven bestaan. In plaats van weg te kijken, kiest IKEA er juist voor om de verantwoordelijkheid te nemen en voorloper te zijn op het gebied van duurzaamheid in de markt. Dat verwachten klanten ook. Het voortouw nemen we niet alleen om zelf duurzamer te worden, maar ook om een hele markt in beweging te krijgen. IKEA heeft de schaal om ook echt daadwerkelijk wereldwijd impact te leveren. Dit reikt tot het verduurzamen van onze eigen bedrijfsvoering (o.a. verbruik van grondstoffen en CO₂-uitstoot bij productontwikkeling) tot de rol als (massa)retailer richting de consument en de invloed die IKEA heeft op het leven thuis. We streven ernaar dat een aankoop bij IKEA altijd een duurzame en verantwoorde keuze is.

IKEA accepteert geen illegaal gekapt hout in onze producten. Bij IKEA geloven we er sterk in dat verantwoord bosbeheer bevordert wordt door samen te werken met andere partijen. We verwelkomen rapporten en bevindingen van NGO’s, nemen deze zeer serieus en zijn destijds onmiddellijk begonnen met een onderzoek. IKEA deelt en steunt de ambitie om het bosbeheer in Oekraïne of waar dan ook ter wereld te verbeteren.

Als grote consument van hout nemen we dus ook hier onze verantwoordelijkheid zeer serieus. We gebruiken onze schaal en impact om een positieve verandering in te zetten.

IKEA strijdt al jaren tegen wereldwijde ontbossing en bosdegradatie. Onlangs publiceerde IKEA de “Forest Positive Agenda 2030”, waarin het branche-overstijgende plannen uiteenzet om biodiversiteit verder te verbeteren en innovatie op het gebied van duurzaam houtgebruik te stimuleren. IKEA wil hierin de leiding nemen en garandeert in het rapport dat in 2030 minstens één derde van het gebruikte hout in IKEA producten, gerecycled hout is.’

Deel dit verhaal

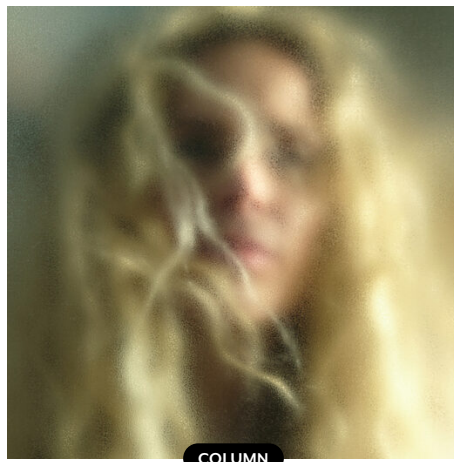
1 reactie

— Meer over Klimaat —

[Polly Higgins, advocaat van de aarde: 'Milieuschade moet strafbaar worden'](#)

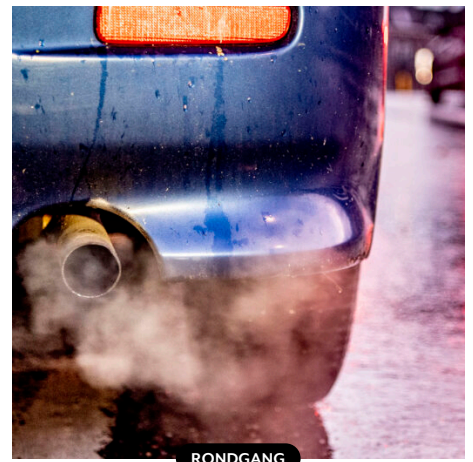
| 11 tot 14 minuten leestijd

COLUMN

[Consumentenactivisme is niet de remedie tegen klimaatverandering](#)

| 3 tot 4 minuten leestijd

RONDGANG

[Hoe lang duurt het nog voordat fossiele beleggingen waardeloos worden?](#)

| 7 tot 9 minuten leestijd

[Alles over Klimaat](#)

vrij nederland

Meld je aan voor een van onze nieuwsbrieven

[ja, dit wil ik](#)

Volg Vrij Nederland

